

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Moniky Javorové a soudců JUDr. Miroslavy Honusové a JUDr. Petra Hlušíka, Ph.D. ve věci

žalobce: R. H.
zastoupen advokátem Mgr. MUDr. Karlem Adamusem, Ph. D.
sídlem Kirovova 1430/11, 734 01 Karviná - Mizerov

proti
žalovanému: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem

takto:

- I. Určuje se, že zásah České správy sociálního zabezpečení spočívající v nevyplacení doplatku invalidního důchodu žalobci za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč, **byl nezákonný.**
- II. Žalovanému **se přikazuje** zaplatit žalobci doplatek invalidního důchodu za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Žaloba se co do zákonného úroku z prodlení z částky 345 392 Kč za dobu od podání žaloby do zaplacení **zamítá.**

Shodu s prvopisem potvrzuje

IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobce se podanou žalobou došlou soudu dne 31. 7. 2024 domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v nevyplacení doplatku invalidního důchodu žalobci za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč.
2. Žalobce připomněl, že rozhodnutím žalovaného ze dne 31. 10. 2018 byl žalobci odňat invalidní důchod, když podle posudku OSSZ Frýdek – Místek ze dne 24. 10. 2018 nebyl plně invalidní, kdy z důvodu jeho nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní schopnost o 10%. S uvedeným rozhodnutím žalobce nesouhlasil a činil právní kroky ke správnému vyhodnocení zdravotního stavu a k opětovnému přiznání invalidního důchodu.
3. Následně rozhodnutím žalovaného ze dne 13. 4. 2023 byla žalobci snížena výše invalidního důchodu druhého stupně na invalidní důchod prvního stupně s ohledem na závěry posudku Lékařské posudkové služby, kdy byl od 25. 10. 2018 uznán invalidním v prvním stupni invalidity s poklesem pracovní schopnosti o 40%.
4. Doplatek invalidního důchodu za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 byl žalovaným vyčíslen na částku 345 392 Kč. Žalovaný v rozhodnutí ze dne 13. 4. 2023 oznámil žalobci, že doplatek důchodu bude prozatím zadržován a uvedenou částku tak žalobci doposud neuhradil.
5. Ačkoli žalobce požádal o vyplacení dlužné částky, bylo mu přípisem ze dne 31. 10. 2023 žalovaným sděleno, že žádosti o výplatu doplatku důchodu nelze vyhovět z důvodu vzniklé škody ve výši 472 117 Kč, kterou byl žalobce povinen žalovanému uhradit jako náhradu škody na základě rozsudku Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 29. 11. 2022, č. j. 3 T 19/2021-504, kterým byl žalobce uznán vinným ze spáchání přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 trestního zákoníku a přečinu padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu podle § 350 odst. 1 trestního zákoníku. Uvedená částka představovala neoprávněně vyplacené platby invalidního důchodu od března 2012 do října 2018. K tomu žalobce dále uvedl, že požádal o obnovu trestního řízení, prozatím byl jeho návrh nepravomocně zamítnut.
6. Odmítnutím výplaty doplatku důchodu dostal žalovaný žalobce do tíživé situace, neboť domnělá výplata se promítla do následných rozhodnutí Úřadu práce v Ostravě, potažmo Ministerstva práce a sociálních věcí ve vztahu k přídavkům na nezletilé děti žalobce.
7. Podle žalobce není žalovaný oprávněn zadržovat žalobci doplatek invalidního důchodu a není oprávněn jakékoli své pohledávky vůči žalobci započítávat, kdy uvedeným postupem dochází k nezákonnému zásahu do práv žalobce. Postup žalovaného je rovněž neetický a nezohledňuje individuální situaci žalobce.
8. Žalovaný navrhl žalobu zamítnout. Především nejprve obsáhle popsal historii žádostí žalobce o přiznání invalidního důchodu od roku 2012 do současnosti. K samotnému doplatku důchodu ve výši 345 392 Kč vzniklému na podkladě rozhodnutí ze dne 13. 4. 2023 žalovaný uvedl, že tato částka nebyla žalobci vyplacena a byla deponována z důvodu, že žalobci byla v trestním řízení uložena povinnost uhradit žalovanému náhradu škody ve výši

472 117 Kč za období od 22. 2. 2012 do 24. 10. 2018. Žalobce do 13. 4. 2023 nečinil žádné kroky k úhradě způsobené škody, na nabídku možnosti splátek nereagoval.

9. Žalovaný dále zdůraznil, že po vyhotovení lékařského posudku ze dne 17. 2. 2023, kterým byl žalobce uznán invalidním od 25. 10. 2018, vznikly pochybnosti o správnosti a objektivitě lékařského posudku; následně lékařským posudkem vyhotoveným Institutem posuzování zdravotního stavu Frýdek – Místek ze dne 4. 4. 2024 bylo určeno, že žalobce nebyl k 25. 10. 2018 invalidní. Bylo tedy zpochybněno datum vzniku invalidity žalobce, resp., zda vůbec tato vznikla, a tedy i to, zda žalobci doplatek důchodu náleží a pokud ano, v jaké výši. V zadržování doplatku tak nelze spatřovat zkrácení práv žalobce.

Zjištění z obsahu správních spisů

10. Krajský soud pro účely posouzení věci zjistil z obsahu spisu následující skutečnosti.
11. Žalobce byl v roce 2012 uznán invalidním. Na základě posudku o invaliditě ze dne 24. 10. 2018, podle kterého žalobce nebyl uznán invalidním od 24. 10. 2018, rozhodl žalovaný dne 31. 10. 2018 o odejmutí invalidního důchodu od 24. 10. 2018. Námitky žalobce proti tomuto rozhodnutí byly zamítnuty.
12. Posudkem ze dne 17. 2. 2023 byl žalobce opětovně uznán invalidním v I. stupni invalidity, a to od 25. 10. 2018 trvale. Na podkladě tohoto posudku rozhodl žalovaný dne 13. 4. 2023 o přiznání invalidního důchodu ve výši 7 964 Kč měsíčně a o doplatku důchodu ve výši 345 392 Kč. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že žalovaný „doplatek důchodu prozatím z důvodu vzniklé škody ve výši 472 117 Kč nepoukazuje“.
13. K žádosti žalobce o výplatu zadržovaného invalidního důchodu ze dne 3. 6. 2023 sdělil žalovaný žalobci dne 31. 10. 2023, že žádosti o výplatu nelze vyhovět z důvodu vzniklé škody podle pravomocného a vykonatelného rozsudku Okresního soudu ve Frýdku – Místku ze dne 29. 11. 2022, č. j. 3 T 19/2021-504.
14. Z citovaného rozsudku přitom vyplývá, že tímto byl žalobce uznán vinným ze spáchání přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 trestního zákoníku a přečinu padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu podle § 350 odst. 1 trestního zákoníku a byla mu uložena povinnost uhradit žalovanému na náhradě školy částku 472 117 Kč.
15. Na základě posudku o invaliditě ze dne 4. 4. 2024, kterým žalobce opětovně *nebyl* uznán invalidním, rozhodl žalovaný opětovně o odejmutí invalidního důchodu, a to od 24. 7. 2024.

Posouzení věci krajským soudem

16. Krajský soud se nejprve zabýval otázkou včasnosti žaloby, neboť dle § 84 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), musí být žaloba na ochranu před nezákonným zásahem podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu, nejpozději však do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo. Podle krajského soudu, jestliže podle tvrzení žalobce nedošlo po vzniku nároku na invalidní důchod k vyplacení jeho doplatku, jedná se o trvajících zásah; obdobně také viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 6. 2021, č. j. 4 Ads 348/2020-18.
17. Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18, dovodil, že v případě trvajících zásahů obecně musí s ohledem na zásadu bezrozpornosti právního řádu platit pravidlo, podle kterého časové právní následky včetně dopadu na počátek běhu lhůty k podání zásahové žaloby má až ukončení takového zásahu. V případě stále neukončeného

trvajícího zásahu pak ústavně konformní výklad pojmu „došlo“, který je zakotven v § 84 s. ř. s., odpovídá pojmu „dochází“. Obdobný princip musí platit i pro běh subjektivní lhůty podle § 84 odst. 1 věty první s. ř. s., protože o neukončeném trvajícím zásahu se dotčený jednotlivec znovu a znovu „dozvídá“. V souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva lhůta k podání žaloby proti neukončenému trvajícímu zásahu tak ve skutečnosti začíná každý den znovu.

18. S ohledem na uvedené byla žaloba podána včas.
19. Krajský soud posoudil žalobu žalobce podle skutkového a právního stavu ke dni svého rozhodnutí podle § 87 odst. 1 s. ř. s. a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Ve věci rozhodl u ústního jednání dne 13. 11. 2024, u kterého účastníci setrvali na svých stanoviscích.
20. Při posuzování žaloby na ochranu před nezákonným zásahem je třeba především zkoumat existenci podmínek, za nichž je možné ochranu před nezákonným zásahem poskytnout. Vymezením těchto podmínek se zabýval i Nejvyšší správní soud například v rozsudku č. j. 5 Afs 266/2015-29 ze dne 3. 6. 2016: *„Žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ správního orgánu v širším smyslu) správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasazeno (5. podmínka). Není-li byť jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze ochranu podle ust. § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005 - 65, publ. pod č. 603/2005 Sb. NSS, ze dne 9. 1. 2013, č. j. 1 Aps 10/2012 - 20, nebo rozsudek ze dne 27. 11. 2014, č. j. 7 Afs 125/2014 - 32).“*
21. Krajský soud má za to, že uvedené podmínky byly v projednávané věci splněny.
22. Ve věci je nesporné, že žalovaný žalobci doposud neuhradil částku 345 392 Kč jako doplatek invalidního důchodu za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023. Sporné ve věci bylo, zda tak žalovaný mohl učinit s ohledem na povinnost žalobce k úhradě náhrady škody dle pravomocného rozsudku Okresního soudu ve Frýdku - Místku ze dne 29. 11. 2022, č. j. 3 T 19/2021-504 ve výši 472 117 Kč.
23. Podle § 54 odst. 1, 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“), nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.
24. Podle odst. 2 citovaného ustanovení, nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.
25. Podle § 56 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., zjistí-li se, že
 - a) nárok na důchod nebo na jeho výplatu zanikl, důchod se odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen,
 - b) důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo

byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení,

c) důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo jeho výplata se zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplácen,

d) důchod byl neprávem přiznán, zvýšen nebo vyplácen od dřívějšího data, než od jakého důchod, jeho zvýšení nebo jeho výplata náleží, důchod se přizná nebo zvýší ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nebo se nárok na výplatu důchodu stanoví ode dne, od něhož výplata náleží,

e) se změnily skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu, postupuje se obdobně podle ustanovení písmene b) nebo c).

26. Podle § 115a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“), doplatek důchodu nebo jeho část lze použít na úhradu

a) přeplatku na důchodu, pokud za něj odpovídá stejný příjemce důchodu nebo se jedná o stejný druh důchodu,

b) přeplatku, který vznikl na důchodu zemřelého oprávněného, kterému by doplatek důchodu náležel, nebo

c) dluhu na pojistném nebo penále, jde-li o dluh osoby samostatně výdělečně činné, které by doplatek důchodu náležel.

27. Podle § 118a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., jestliže důchod byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.

28. Podle § 118a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká, pokud rozhodnutí o vrácení, popřípadě náhradě částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, nebylo vydáno do 5 let ode dne výplaty dávky.

29. Pro posouzení dané věci je podstatné, že žalobci vznikl pravomocným rozhodnutím žalovaného nárok na výplatu doplatku invalidního důchodu za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 ve výši 345 392 Kč. Nepodstatné je přitom, zda v období předcházejícím či v období následujícím byl žalobce uznán invalidním a v jakém stupni.

30. Žalovaný namítá, že v řízení není doposud postaveno na jisto, zda vůbec invalidita žalobce vznikla, a tedy i to, zda žalobci doplatek důchodu náleží a pokud ano, v jaké výši. S touto argumentací však nelze souhlasit. Jak vyplývá z výše citovaných ustanovení, je možné v případě, kdy byl příjemci důchodu vyplácen důchod neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, příp. kdy přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, *rozhodnout* o povinnosti takto přijaté dávky důchodu vrátit.

31. V projednávané věci však, jak vyplývá z obsahu správního spisu, žádné takové rozhodnutí nebylo vydáno. Navíc, takové rozhodnutí z povahy věci připadá v úvahu až v případě, že důchod již byl vyplacen, což v projednávané věci neplatí.
32. Nelze tedy za současné situace mít pochybnosti o tom, zda žalobci přiznaný doplatek důchodu náleží či nikoliv. Nadto, odejmout či snížit důchod, popř. zastavit výplatu důchodu lze pouze s účinky do budoucna.
33. Žalovaný přitom nemůže zdržovat výplatu doplatku důchodu s ohledem na dluh žalobce vůči žalovanému z titulu nároku na náhradu škody přiznané mu v trestním řízení, neboť tato náhrada škody není přeplatkem důchodu ve smyslu § 115a zákona č. 582/1991 Sb. Jinými slovy, skutečnost, že žalobce je vůči žalovanému v pozici dlužníka z titulu povinnosti uhradit náhradu škody přiznané žalovanému pravomocným trestním rozsudkem, je z pohledu povinnosti žalovaného k výplatě doplatku přiznaného důchodu irelevantní.
34. Lze uzavřít, že žalovaný nedisponuje v současné době žádným právním titulem k zdržování, resp. nevyplacení pravomocně přiznaného doplatku důchodu. Žaloba je tedy zcela důvodná.

Závěr a náklady řízení

35. Za dané situace je tedy nutno dospět k závěru, že žalovaný nevyplacením doplatku invalidního důchodu žalobci za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč postupuje v rozporu se zákonem, přičemž v jeho postupu lze shledat nezákonný zásah, který je namířen přímo vůči žalobci, přičemž nevyplacením je žalobce jednoznačně zkrácen na svých právech, neboť postup žalovaného se bez dalšího projevuje v majetkové sféře žalobce a má přesah i do jiných oblastí, než jen oblast nyní řešeného nároku žalobce stran invalidního důchodu.
36. Krajský soud proto v souladu s § 87 odst. 1 s. ř. s. výrokem I. tohoto rozsudku určil se, že zásah žalovaného, spočívající v nevyplacení doplatku invalidního důchodu žalobci za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč, byl nezákonný a současně výrokem II. tohoto rozsudku žalovanému přikázal zaplatit žalobci doplatek invalidního důchodu za období od 24. 11. 2018 do 23. 4. 2023 v částce 345 392 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.
37. Pokud se týče nároku na úhradu úroku z prodlení, konstatuje soud, že o tomto požadavku není možné nyní rozhodnout, neboť v nevyplacení úroku z prodlení nebyl žalobcem spatřován nezákonný zásah a ani jej po žalovanému doposud nepožadoval. Proto soud výrokem III. tohoto rozsudku žalobu v uvedeném rozsahu zamítl.
38. O náhradě nákladů řízení mezi účastníky bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobce byl v řízení úspěšný, avšak náhradu nákladů řízení nepožadoval. O odměně ustanoveného zástupce žalobce bude rozhodnuto samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je **přípustná** kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné soudní rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Shodu s prvopisem potvrzuje

Ostrava 13. listopadu 2024

JUDr. Monika Javorová
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje